



**Brita Sundberg-Weitman:**

**Om tullen som tog vinet i beslag**

sidan 13



**Carl-Johan Ljungberg :**  
**Nämndemännen för diskreta vid rättegångar**

sidan 15

# NÄMNDMÄNNEN

4 / 2007 Nämndemännens Riksförbund NRF

Utgåva nr 123 sedan starten 1977

18 oktober 2007

Exklusivt i tidningen Nämndemannen:

sidorna 3–6

**Karin Bergstrand, knarkåklagare:**



*Karin Bergstrand oroas över den ökade narkotikahandeln i Sverige.*

## RESURSERNA MOT KNARK- LIGORNA RÄCKER INTE TILL

**Debatt:**

sidan 20

**Inför nya strafftider för grov brottslighet**

**Tema: NRF:s information**



*Inger Aldén och Elin Mohlin vid Mohlin Marknadsinformation.*

## Nämndemännens informationsbehov nu kartlagda

sidorna 7–12



*Ann-Marie Palvall hotades i egenskap av nämndeman.*

## Ann-Marie hotades efter att ha dömt kriminell

sidan 2



*NRF:s nya förbundsstyrelse*

## Nya förbundsstyrelsen i sitt första helgmöte

sidorna 22–23

Ann-Marie hotades efter att ha dömt kriminell

# ”RÄDSLAN ETT HOT MOT RÄTTSSÄKERHETEN”

**Det är självklart rätts-säkerheten allt handlar om. Om domare, åklagare, poliser och nämndemän känner sig rädda för att utöva sina uppdrag – har vi ingen rättssäkerhet i samhället. Den måste vi nu alla försvara och det med kraft**

Den som säger detta heter Ann-Marie Palvall, nämndeman i Stockholms Tingsrätt. I samband med en rättegång blev hon hotad av en av dem som hon fällde. I tidningarna kunde man läsa artiklar om hur Anne-Marie hotats av den så kallade tvillingligan. Hon var med om att döma en av bröderna till sex års fängelse med påföljd att den andre brodern hotade henne vid Ann-Maries bostad.

– Det var självklart otäckt, säger Ann-Marie, men jag är inte så viktig i detta sammanhang. Det största hotet är inte mot mig, det största hotet är mot landets rättsäkerhet. Vi måste få ett stopp på den här utvecklingen, nu är det verkligen allvar. Jag känner min inte som offer, och rätts-samhället ska definitivt inte bli ett offer, om kriminella tror att de kan nå framgång med hot.

– Vi får ju ingen rättssäkerhet i landet om inte människor inom rättsväsendet kan utföra sina uppdrag, säger hon. Vi har ett stort problem idag med den sk. outlawverksamheten, de kriminella gängerna som försöker



*Nämndemannen i Stockholm Ann-Marie Palvall hotades av en kriminell som hon varit med om att döma.*

sätta skräck i människor verksamma i rättssystemet.

Ann-Marie påpekar att hon inte vill ha ett samhälle där människor i domstolar tvingas vara anonyma för att kunna utföra sina uppdrag. Anställda inom rättsväsendet har en arbetsgivare att luta sig emot, men vad gäller nämndemän har de ej någon att luta sig emot.

– Vi är ju inte anställda på samma sätt som en åklagare eller juristdomare, påpekar Ann-Marie. Där kan samhället snabbt sätta in ett skydd, men vi nämndemän har inte samma säkra skydd här, detta är ett problem.

– Men viktigast är egentligen inte att diskutera hur stort och utvecklat skyddet kan bli, säger Ann-Marie. Det allra viktigast är att skapa ett bra samhälle. Alltför många unga verkar närmast

predestinerade för ett brotts bana. Detta måste vi få stopp på.

Ann-Marie betonar att barn och unga måste mycket tidigt få mer handfast kunskap om vad god moral är. Konfirmationen var ju förr ett mogenhetsbevis, idag har inte konfirmationen samma centrala roll längre. Ann-Marie påpekar att barn tycker om att tala om livsexistenciella frågor.

– Hur ska samhället agera här? Enligt undersökningar har unga redan vid 13 års ålder etablerat sin moralsyn. Vad händer om ett växande antal har motsatt grundinställning som det civiliserade samhället?

– Det är verkligen hög tid att människor med makt agerar i denna viktiga fråga, säger hon. Vi måste mer stärka gemenskapen i da-

gens Sverige. Integrera inte minst barn och unga med invandrarbakgrund. Vikäns-lan i samhället måste stärkas.

– Man pratar om skolans viktiga uppgift, säger Ann-Marie. Kanske sommarläger skulle uppmuntras för unga före 13 års ålder, där sådant som god moral lärdes ut. Något måste i alla fall göras i denna fråga. Vi nämndemän borde kunna agera mer i den här frågan – det har varit alldeles för mycket betoning på arvo-desfrågor.

– Vårt uppdrag har också ett inslag av patos. Här handlar det om vilket land vi vill att våra barn ska få uppleva. Ett ofritt räddhåset samhälle där kriminella har inflytande eller ett Sverige som är rättvist och med korrekta domar.



– Vi som motarbetar de knarkkriminella behöver vara betydligt fler, säger Karin Bergstrand. Vi behöver också en effektivare lagstiftning. Vi behöver utökade möjligheter till avlyssning, buggning.

# Knarkligorna ligger alltför ofta steget före

Karin Bergstrand tillhör en av landets rutinerade narkotikaåklagare. Hon har jobbat med att försöka få knarkhandlare fällda sedan 90-talet. Hon ger sällan intervjuer. För tidningen Nämndemannen gör hon ett undantag. Hon säger att det vore katastrof för Sverige om knarkliberala tendenser breder ut sig i samhället.

**Du började som knarkåklagare för fjorton år sedan. Vilka är de stora skillnaderna inom knarkbrottsligheten idag, jämfört med när du började?**

– Jag är inte säker på att skillnaderna är så stora. Det kan emellertid vara lite svårt för mig att bedöma skillnaderna.

– Det var nämligen så att vår åklagarkammare tidigare var en renodlad narkotikakammare som handlade

alla narkotikamål, från de minsta målen med missbrukarna till de riktigt stora målen. Nu är kammaren omorganiserad till Internationella åklagarkammaren och här handlägger vi enbart de grova narkotikamål som har internationell anknytning och därutöver andra mål om grov organiserad brottslighet.

– Jag har med andra ord inte samma överblick över den totala situationen som tidigare. Men min uppfatt-

ning är att i vart fall kokainmissbruket har ökat kraftigt och fått en betydligt större utbredning.

**Hur många narkotikamål är du engagerad i under ett år som åklagare?**

– Det är faktiskt inte så många eftersom de mål jag handlägger är väldigt stora och ofta tar bortåt ett år från det vi börjar spana och tills vi har en lagakraftvunnen dom. Men uppskattningsvis handlägger jag 15 narkoti-

kamål på ett år, och då är jag nästan alltid inkopplad på målet redan från spaningsstadiet med hemliga tvångsmedel.

**Vilka mål under senare år har varit det mest omfattande?**

– Jag har under de senaste åren haft flera mål som gällt omfattande kokainsmuggling från Sydamerika, särskilt Bolivia. Det senaste av dessa mål startade i juli månad 2006 och vi har just fått



**Erling Roth:**

– Finns många viktiga frågor men en central fråga är att öka antalet medlemmar i förbundet. Att stärka förbundet bland landets nämndemän är något som jag ska verka för.



**Hans Båging:**

– Säkerhetsfrågorna är viktiga. Här har Nämndemännens Riksförbund en viktig uppgift att fylla, säkerheten för våra nämndemän är en fråga som jag kommer att ha i fokus under denna mandatperiod.



**Anita Jonsson:**

– Jag kommer prioritera sådant som rör information. Det är väsentligt att exempelvis NRF:s hemsida fungerar väl.

## I FOKUS: Karin Bergstrand, narkotikaåklagare



*Knarkbrottslingarna ligger rent tekniskt ofta före oss, säger Karin Bergstrand.*

besked från Högsta Domstolen att de inte meddelar prövningstillstånd, så målet har precis avslutats.

– Målet har varit mycket resurskrävande både för min del och för utredningsmännen som varit fyra personer på i stort sett heltid.

**Berätta om detta mål – vad var typiskt, vilka var svårigheterna för dig som åklagare?**

– Målet gällde en organisation som tog emot kurirer som reste från Bolivia via Madrid till Arlanda och som transporterade stora mängder kokain nedsvält i kroppen under resan. Fyra kurirer identifierades och tre greps med sammanlagt mer än 1500 gram kokain i kroppen.

– En kvinna med ursprung i Bolivia men numera bosatt i Sverige var den som tillsammans med personer i Bolivia organiserade och finansierade transportererna. Misstankar uppkom att hennes fästman, en person med ursprung i Chile, var den som stod bakom henne och

var pådrivande och som dessutom var den som hade kontakterna för att sälja narkotikan i Sverige.

---

***”En kvinna med ursprung i Bolivia men numera bosatt i Sverige var den som, tillsammans med personer i Bolivia organiserade transportererna”***

---

– Vi hade en omfattande spaning med telefonavlyssning och bevisningen i sin helhet blev mycket bra, men den stora svårigheten var att huvudmannen, mannen från Chile, hade varit så oerhört försiktig och aktat sig för att vidtaga några åtgärder som hade direkt anknytning till kurirerna. Ingen av de övriga misstänkta ville eller vågade heller berätta om hans inblandning, så den bevisning vi hade mot honom var till övervägande del uppgifter ur telefonavlyssningen.

– Tingsrätten, med två nämndemän skiljaktiga som

ville fälla, frikände honom också och försatte honom på fri fot, men hovrätten ändrade och han dömdes där till fängelse tio år.

– Utmaningen i detta mål var att framställa det omfattande materialet på ett sådant sätt att domstolarna kunde förstå det och övertygas om hans skuld. Målet var på många sätt typiskt för de mål som vi handlägger på kammaren, med ett omfattande spanings- och telefonavlyssningsmaterial med mängder av detaljer som skall passas ihop.

– Det var också ett ganska vanligt typ av mål med dessa kurirer som kommer till Sverige. Det ovanliga var kanske att vi lyckades få fast de personer som organiserade och tjänade pengar på hanteringen. I en del mål lyckas vi bara gripa kurirerna och det är naturligtvis inte tillfredsställande.

**På vilket sätt har narkotikabekämpningen försvårats i landet?**

– Narkotikabekämpningen har försvårats på flera oli-

**”En liberalisering av knarklagarna skulle öka ungdomens missbruk av narkotika, det vore en katastrof för Sverige.”**

ka sätt. Kriminella personer använder sig gärna av ny teknik, t.ex mobiltelefoner med oregistrerade kontantkort som de byter ofta för att försvåra avlyssning, de ringer över datorer och använder sig av IP-telefoni som inte alltid kan avlyssnas De undviker att tala i telefon utan har hastiga möten i stället.

– Dessutom har klimatet mellan de kriminella blivit allt hårdare. Det är inte många som idag vågar berätta för oss och i domstolen vad deras medbrottslingar gjort sig skyldiga till, eftersom de helt berättigat är rädda för repressalier.

– Därutöver känns det som om bekämpningen av narkotikabrottsligheten inte prioriteras lika mycket nu som för en del år sedan. Personalbrist inom polisen gör att spaningar inte kan bedrivas lika effektivt som tidigare.

**Hur många människor antas vara delaktiga i denna kriminalitet?**

– Walter Kegö vid Mobilisering mot narkotika (MOB) menar att man inte har några siffror som svar på din fråga. 2003 gjordes en beräkning av värdet ”på gatan” av den narkotika som togs i beslag under det året och då kommit fram till en summa om mellan 700–800 miljoner kronor. Vi tar kanske inte mer än tre procent av den totala narkotikan i beslag.

– Pengarna som narkotikan genererar används också på olika sätt. Dels har vi missbrukaren som säljer narkotika för att finansiera sitt eget missbruk, alltså genast investerar intäkten av den försålda narkotikan i ny narkotika för egen del.

– Dels har vi säljaren som befinner sig på en högre nivå och som bekostar sitt eget och familjens liv med de intjänade pengarna. Vinsterna används också till lyxliv, bilar, kläder, restaurangbesök och resor.

– Pengar investeras också i t.ex bostäder utomlands. Och vidare har vi personer med utländsk härkomst som både försörjer släkten i hemlandet och bygger egna hus i hemlandet för att kunna återvända till en bättre tillvaro där senare.

**Hur många människor antas vara delaktiga i denna kriminalitet?**

– Brottsförebyggande rådet, BRÅ talar om att man under år 2005 lagförde närmare 19 200 personer för narkotikabrott. Över 70 procent av dessa brott gällde bruk av narkotika och innehav av narkotika, alltså oftast ringa narkotikabrott.

– Denna siffra säger ju dessutom ingenting om hur många personer som faktiskt är involverade i narkotikabrottslighet, men det är svårt att ange en uppskattning av detta tal.

**Hur ser den typiske**

**knarkbrottslingen ut?**

– Det finns knappast en ”typisk knarkbrottsling”. De finns över hela skalan från huvudmannen som tjänar de stora pengarna och inte tar i narkotikan själv, till personer från andra länder som säljer utan att missbruka själv och till den utslagna missbrukaren som säljer kapslar på Sergels Torg för att finansiera sitt eget missbruk.

– Deras bakgrund kan naturligtvis variera men min uppfattning är att bortsett från huvudmannen kommer de oftast inte från så goda förhållanden. Narkotikabrottslingarna är, bortsett från huvudmännen, ofta relativt unga. Deras leverne varierar från ett glassigt liv med fina bilar till den yttersta misär.

**Knarkbrottsligheten är internationell – på vilket sätt drabbas Sverige?**

– Som exempel kan nämnas ur mina egna mål: kokain smugglas ofta från vissa länder i Sydamerika, resvägarna går över flygplatserna i Europa exempelvis Madrid eller Amsterdam.

– Cannabis smugglas ofta från Holland efter att ha kommit t.ex från Marocko. Amfetamin kan komma från de baltiska staterna, Ryssland och Polen. Tyskland är ofta transitland eller mellanlagring för t.ex heroin från Balkan, Turkiet, Afghanistan.

**DIN VIKTIGASTE FRÅGA I NRF:S NYA STYRELSE?**



**Uno Jansson:**

– Något jag tänker fortsätta driva i dessa sammanhang är att ordningen med att NRF endast har föreningar som medlemmar upphör. Medlemskapet i NRF för nämndemännen, ska vara direkt knutet. Om jag är medlem i en förening, ska jag med automatik också vara medlem i förbundet.



**Ingela Ohldin:**

– Jag tycker att det är väsentligt att hålla fram kulturen inom NRF. Genom kulturen växer vi människor och utan den riskerar varje organisation att stagnera.



**Lars-Magnus Björkquist:**

– Ökat medlemsantal! Det är något jag kommer att jobba hårt för.

# I SPALTERNA SEN SENAST

## En pappa utan godkänt faderskap krävs på underhåll

En man som bodde i Sundsvall under 1990-talet fick barn tillsammans med en sydamerikansk kvinna. För att bevisa faderskapet genomfördes ett DNA-test och båda parter skrev under en faderskapsbekräftelse. Men socialnämnden i Sundsvall kunde inte fastställa faderskapet eftersom det skulle underlätta för kvinnan att bli svensk medborgare.

Mannen blev därför aldrig pappa i juridisk mening och kvinnan och barnet fick inte något uppehållstillstånd. Därför flyttade kvinnan tillbaka till sitt land och tog då med sig sonen. Några år senare träffade hon en ny man i Schweiz och år 1998 kom ett krav på underhåll till den svenska mannen. Underhållskravet drevs först av schweiziska myndigheter och efter att mannen i brev förklarat att han inte godkännts som pappa har beslutet godkänts i schweizisk domstol.

Domen överklagades och togs upp i hovrätten i Sverige som kom fram till att beslutet skulle verkställas. Försäkringskassan är den myndighet som är behjälplig med detta. Domen är nu överklagad till Högsta domstolen och i väntan på besked om domstolen kommer att pröva fallet har pappan JO-anmält både Sundsvalls kommun och försäkringskassan.

## Utbredd rattfylla vid färjor

Allt fler bilister har åkt fast för rattfylla vid Stockholms terminal. Redan i år har 360 bilister blåst positivt vid alkotester och 200 har åtalats för rattfylla. Det är kryssningar från Riga och Tallinn som är mest utsatta. Därför föreslår polismyndigheten att resenärerna ska informeras om svensk lagstiftning och alkoholens verkningar. Arbetet för att minska rattfyllan bland färjeresenärer påbörjades efter att en ungersk lastbilschaufför orsakade en kvinnas och en familjs död genom att göra en u-sväng på motorvägen från Ystad.

# I FOKUS: Karin Bergstrand, narkotikaåklagare

## Vilka särskilda kvalifikationer krävs av dig som åklagare för att lyckas i ett mål?

– Man ska vara noggrann, envis, uthållig och ha en god förmåga att förstå hur förundersökningsmaterialet kan användas. Naturligtvis bör man vara en god jurist och behärska såväl straff – som processrätt och man bör behärska förmågan att tala väl och göra materialet intressant och lättillgängligt för rätten.

## Vilken är din bakgrund som åklagare?

– Jur kand examen i Lund, därefter tingsmeritering i Ludvika och sedan antogs jag som åklagaraspirant vid dåvarande Åklagarmyndigheten i Stockholm. Därefter har jag arbetat vid olika åklagarmyndigheter i Stockholms län och i Stockholm. 1993 började jag på narkotikakammaren i Stockholm och den har sedan omorganiserats och är nu Internationella Åklagarkammaren Stockholm.

## När är risken stor att du misslyckas i ditt jobb?

– Om bevisningen är svag och kanske förändras påtagligt under processens gång är det svårt att lyckas.

## Anser du att myndigheterna gör tillräckligt i bekämpandet av narkotikakriminaliteten? Vad är det som saknas?

De som arbetar med narkotikamål är så gott som alltid väldigt engagerade, men trots detta lyckas man ju gripa endast en liten del av dem som gör sig skyldiga till brott, likaså tar man ju endast en liten del av all narkotika i landet i beslag.

– Min uppfattning är att man skulle behöva betydligt fler personer som arbetar med denna typ av brott. Vi skulle också behöva en mer effektiv lagstiftning. Vi skulle behöva t.ex. utökade möjligheter till avlyssning, buggning.

– Det är också så att brottslingarna ofta ligger steget före oss tekniskt,

t.ex. har vi inte kunnat avlyssna mobiltelefoner mer än några år. Vidare skulle det underlätta vårt arbete om det fanns bättre möjligheter att skydda vittnen och andra personer som vågar berätta om andra personers brottslighet.

– Det skulle också underlätta om man kunde erbjuda strafflindring för en person som medverkar i utredningen och hjälper till att klara upp andras brott så att det på något sätt kunde löna sig att medverka.

## Hur ser du på framtiden i Sverige vad gäller knarkbekämpning?

Jag vill väl inte säga att jag är pessimist, men jag tycker att man borde satsa betydligt mer på att bekämpa narkotikahandlingen. Fortsatt inflöde av narkotika innebär en ökning av kriminaliteten och att många människoliv förstörs. Både missbrukarnas och deras familjers liv förstörs och andra människor drabbas av brott på grund av missbruket. Samtidigt finns ett antal personer som tjänar stora pengar på andras olycka.

## Hur ser du på Sveriges roll inom EU inom knarkbekämpningen?

– Sverige spelar en viktig roll inom EU som motståndare till narkotika. Naturligtvis oroar jag mig ibland för att de liberala strömningarna skall ta över även i Sverige men i det stora hela känns det som att Sverige har en negativ hållning till narkotika.

## Vad skulle en knarkliberal linje i Sverige innebära?

– Jag tror att det skulle innebära katastrof! Jag tror att fler ungdomar skulle börja missbruka narkotika, kanske först lättare droger som cannabis, men sedan gå över till tyngre droger. Eftersom det är straffbart att använda narkotika i Sverige tror jag att många avstår, men en liberalisering skulle ge signalerna att det inte är så farligt.



*Inger Aldén och Elin Mohlin har kartlagt nämndemännens mediabehov.*

**Vilken typ av information vill vi ha?**

# NÄMNDEMÄNNENS KRAV PÅ INFORMATION KARTLAGD

**Nu har nämndemännens informationsbehov kartlagts. Brev med frågor till 1500 nämndemän har gått ut i landet, hälften har svarat på vilken typ av information man vill ha. Vad man anser om informationen idag och vad man hoppas av framtida information.**

Undersökningsledarna som utfört kartläggningen heter Inger Aldén och Elin Mohlin och är verksamma vid Mohlins Marknadsinformation. Ett företag med fyra medarbetare som utfört den här typen av studier sedan 1997.

I Sverige finns det i nuläget 8236 nämndemän och 1500 av dessa kontaktades av Mohlin Marknadsinformation. Ett brev gick ut i slutet av maj med en begä-

ran om svar inom en månad. Av de 1500 som fick enkätfrågorna har 778 svarat, det rör sig sålunda om en drygt 50 procentig svarsfrekvens.

Det intressanta i undersökningen är att 70 procent av dem som medverkar i enkäten är medlemmar i någon av NRF:s föreningar. Endast hälften av landets nämndemän är som bekant med i någon av NRF:s föreningar.

Att 70 procent av dem som deltar i enkäten är med-

lemmar i NRF, betyder att frågor av den här arten intresserar NRF – medlemmar i högre grad, än icke-medlemmar.

Huvuddelen av dem som deltar i enkäten har också varit nämndemän i åtta år eller längre. 36 procent uppger att de verkat som lekmannadomare i minst åtta år. Närmare 30 procent är nya som nämndemän. 20 procent, en femtedel, tillhör en mellan-

*fortsättning nästa sida*

## DIN VIKTIGASTE FRÅGA I NRF:S NYA STYRELSE?



**Leif Magnusson:**

Föreningarnas avgift till NRF ska betalas samma år som medlemsavgifterna kommit in. Och inte som nu med ett års fördröjning.

Halvdagsarvodet och reseersättningarna är frågor som måste få en rimlig tillämpning. Inläsningsarvode till hovrätten och även tingsrätten bör införas i samband med ny rättegångsordning som förväntas till 2008.



**Eva Olsson:**

– Det är viktigt att vi lyckas öka medlemsantalet under mandatperioden. Om man är verksam som nämndeman ska det upplevas som naturligt att man också är med i en nämndemannaförening.

– En annan viktig fråga gäller säkerheten för våra nämndemän. Att nämndemän hotats på grund av sin tjänstgöring är en tendens som vi aktivt måste arbeta emot.

# I SPALTERNA SEN SENAST

### Polisen kommer inte åt det kriminella toppskiktet

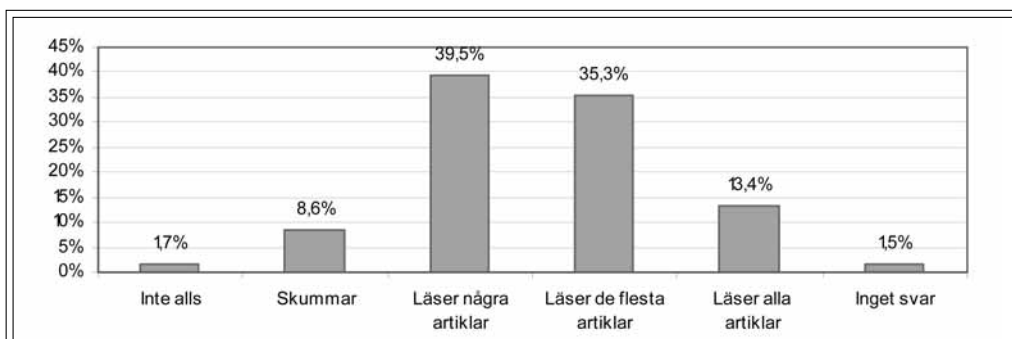
Rikskriminalpolisen har med projektet Alcatraz varit framgångsrika med att ingripa mot den organiserade brottsligheten.

Alcatraz-projektet startades och finansierades av den tidigare regeringen med syftet att få fast ett hundratal nyckelpersoner i kriminella ligor.

Resultatet av projektet är att 13 har dömts till fängelse, sex är häktade, två är efterlysta och 18 är under utredning men på fri fot. Två är inte längre aktuella då de har avlidit.

Den lista som projektet utgått ifrån har offentliggjorts för första gången i den nytv-givna boken Svensk maffia av Lasse Wierup och Matti Larsson. Bandidos är den liga som har drabbats mest av polisens målinriktade arbete, medan toppskiktet i Hells Angels är de som klarat sig bäst. Som ett exempel har polisen svårt att binda Hells Angels grundare vid något brott.

Enligt polismästaren Peter Tjäder beror detta på att polisen inte är tillräckligt bra på att nå.



Diagrammet visar hur Nämndemannens läses. Tidningen lockar 88 procent till läsning, 8,6 procent skummar tidningen. 1,7 procent läser den inte alls.

grupp där man verkat som nämndemän i mellan fem och sju år.

13 procent slutligen, har varit nämndemän i mellan två och fyra år.

Av de 778 som svarat är majoriteten kvinnor, 53,5 procent. Huvuddelen av dem som deltar är 66 år eller äldre, 32,3 procent tillhör denna grupp. Men dessa utgör inte den största åldersgruppen, 41 procent är nämligen i åldern 56–65 år. Således är mer än 70 procent över 56 år bland dem som deltagit i undersökningen.

– Detta är en mycket intressant undersökning som Mohlins Marknadsinformation utfört, säger NRF:s ordförande Lars Lassinantti. Den ger oss en viss klarhet om mycket. Det är ju egentligen naturligt att majoriteten av dem som intresserat sig för enkäten är medlemmar i vårt förbund. Det hade ju varit trist om siffrorna hade varit de omvända.

– Mitt intryck är att vi i stora drag sköter vår uppgift väl vad gäller informationen. Vi bör förbättra oss vad gäller vår hemsida, en-

ligt enkäten bör informationen där vara mer varierad.

– Vi bör uppdatera hemsidan oftare, det verkar vara ett tydligt önskemål bland många. Påfallande många har inte ens intresserat sig för hemsidan, hälften har aldrig besökt den. Det är inget bra betyg. Endast tio procent besöker sidan varje kvartal.

Huvuddelen av de utfrågade är nämndemän verksamma inom tingsrätten. 70 procent av dem som medverkar i enkäten är lekmannadomare i en tingsrätt. En femtedel är verksamma i länsrätt och nio procent sitter i migrationsdomstol. Övriga är ledamöter i kammarrätt, förvaltningsdomstol eller juryledamot.

– En viktig fråga när det gäller den här typen av undersökningar är representativiteten, säger Lars Lassinantti. För att få fram adekvata forskningsresultat krävs det ett representativt underlag, här tycker jag nog att undersökningen svajar en aning. Bortfallet är ju stort.

– Men frånsatt detta, an-

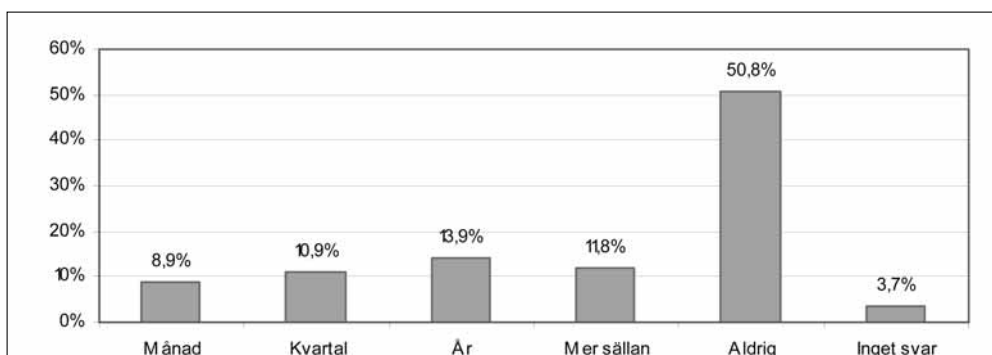
ser jag att den ger oss en mängd rikliga idéer om hur vi ska förbättra vår information till landets nämndemän. Det är en stimulerande läsning, den ger oss god vägledning för vårt framtida arbete.

– Det positiva med undersökningen visar att vår tidning Nämndemannen är så uppskattad. Hela 88 procent uppfattar att tidningen har ett högt läsvärde, det är mycket glädjande att konstatera.

– Man får dock inte glömma bort att 30 procent av dem som svarat i undersökningen antingen inte är medlemmar eller uttrycker att man inte vet ifall man är med! säger Lars Lassinantti. För oss är det viktigt att lyssna även på dessa icke-medlemmar – det är vår inställning.

– För oss inom förbundet hade det ju förstås varit intressant med en undersökning som endast gällt våra medlemmar, säger Lars Lassinantti. Att genomföra en sådan undersökning var i nuläget inte möjligt.





Frekvensen varierar starkt vad gäller besöken av vår hemsida. 8,9 procent besöker hemsidan en gång i månaden, tio procent en gång i kvartalet.

## Omdömena om NRF:s hemsida varierar

# HEMSIDAN BORDE INTRESSERA BETYDLIGT FLER NÄMNDEMÄN

**Snabbare uppdatering. Utmärkt hemsida. Mer om styrelsens arbete. Styrelseprotokollen borde läggas ut på hemsidan. Kompetent redaktion.**

Omdömena om NRF:s hemsida varierar i den enkät som nämndemännen svarat på. Åsikterna om sidan från de svarande är många, men intrycket verkar vara att många anser att hemsidan bör ytterligare förnyas.

En fråga var, om man som nämndeman får den information via hemsidan, som man behöver. Av dem som gått in på hemsidan svarade övervägande delen ett "ja" på denna fråga, 37 procent ansåg att man fick den informationen. 6,4 procent tyckte inte att man fick den efterfrågade informationen. 55,8 procent gav inget svar.

En annan fråga som ställdes var hur ofta man gick in på NRF:s hemsida. Här visade det sig att 50 procent överhuvudtaget aldrig gått in på NRF:s hemsida. Hur ofta gick man då in och be-

sökte om man tillhörde den andra gruppen? Varje månad, en gång i kvartalet eller mer sällan?

Nio procent gick in en gång per månad, tio procent en gång i kvartalet och 13,9 procent en gång per år. 11,8 procent svarade mer sällan och 3,7 procent gav inget svar på frågan.

Vad vill man då ha ut för information från hemsidan? Vad saknar man? Något som föreslogs bland de svarande var möjligheten till att delta i diskussioner. Ett forum där man som besökande kan ställa frågor och få svar på dessa.

Man vill ha mer information på hemsidan om nämndemännens roll. Att få veta mer om domar, lagstiftning och allmän kriminalvårdsinformation var också önskemål som uttrycktes.

En åsikt bland dem som svarade var att det finns en övertro på hemsidor, "man kan ej sitta framför datorn jämnt", som en svarande formulerade saken.

Ett önskemål som fördes fram, var att hemsidan borde vara ett naturligt forum där förbundets styrelseprotokoll publicerades. En annan åsikt att FS-ledamöterna borde vara representerade här med namn och adress, allt för att öka tillgängligheten inom förbundet.

Men många omdömen om sidan var också positiva. "En kompetent redaktion", var ett betyg, en annan tyckte sidan var "utmärkt". 130 enskilda kommentarer lämnades in bland dem som deltog i undersökningen. Intrycket som därmed ges är att hemsidan engagerar dem som ofta går in och tar del av dess innehåll.

## I SPALTERNA SEN SENAST

### Bättre utslussning av fängelsekunder

För att underlätta övergången från ett liv på anstalt till ett liv i frihet har riksdagen genom en lagändring gjort det möjligt att införa alternativet halvvägshus.

Detta alternativ är till för dem som har dömts till ett längre fängelsestraff än fem år.

Denna form av individuell anpassning testades först på Cornelielund i Malmö och har sedan fått efterföljare i Stockholm och snart även i Göteborg. Ambitionen är att skapa en mer hemlik miljö i halvvägshuset för att därmed minska kontrasterna mellan fängelse och frihet.

Med hjälp av arbetsförmedlingen förmedlar anstalten arbete till de intagna. Utöver sitt arbete utanför anstalten har de intagna krav på sig att sköta hushållet tillsammans.

Permission upp till 72 timmar per månad kan medges och de inneboende har rätt till 16 timmar i veckan för att utföra olika ärenden såsom bank, post och handla mat mm.

De som missköter sig skickas tillbaka till fängelset.

# NÄMNDEMANNEN ENGAGERAR

Tidningen har ett högt läsvärde bland nämndemännen enligt undersökningen

Hela 88 procent av dem som deltog i enkäten läser regelbundet NRF:s medlemsorgan Nämndemannen. Både medlemmar och icke-medlemmar bland landets lekmanndomare finner sålunda tidningen intressant. 1,7 procent läser den inte alls och 8,6 procent skummar tidningens innehåll

Det är en spännande läsning som presenteras om tidningen Nämndemannen. Uppslagen till hur tidningen ska breddas är många och intressanta, allt för att tidningen ska bli bättre. Läsare uttrycker önskemål om att tidningen ska ha mer innehåll om evenemang inom andra föreningar.

Artiklarna om nämndemännens skyldigheter och rättigheter bör vara fler. Ett ytterligare önskemål är mer läsning om hur en nämndeman ska uppträda. Vissa enkätsvar vill ha fler artiklar om hur det går till under en rättegång och betydelsen av vanliga juridiska uttryck.

– Det är god information som ges i enkäten, säger tidningens redaktör Staffan Ringskog. Undersökningen ger oss en rad goda idéer om vad tidningen ytterligare kan innehålla. All sådan kunskap skapar ju förutsättningar för en bättre tidning.

– Redan i detta nummer ser vi att undersökningen påverkat tidningens utformning, fortsätter Staffan Ringskog. Vi har exempelvis ett kalendarium i tidningen som berättar om olika föreningarnas evenemang.

– Jag tror att detta kalendarium är efterlängtat. Det ger stimulans till NRF:s föreningar om vad man kan ordna för aktiviteter. Vi har redan märkt av ett intresse bland medlemmarna för

detta kalendarium.

Läsare uttrycker också önskemål om att ha mer information om utbildning, föreläsningar och studiebesök.

En fråga som ställdes var vilka informationskällor som de tillfrågade föredrog. Tidningen Nämndemannen fick här det högsta omdömet som bästa informationskälla. Hela 93,2 procent av de tillfrågade ansåg att Nämndemannen var bästa informationskälla för landets lekmanndomare.

De tillfrågade hade rätt att avge flera svarsalternativ. Det innebar att tidningen Domkretsen uppskattades av 54 procent av de tillfrågade, liksom att 42 procent ansåg att möten också utgjorde en god informationskälla. Domstolsverkets hemsida ansåg 15 procent



av dem tillfrågade som god information, NRF:s nyhetsbrev uppskattades av 12,9 procent och NRF:s hemsida av 11,4 procent.

– Rent allmänt kan sägas att det hade varit intressantare om de tillfrågade endast hade fått rätten att svara med ett svarsalternativ, säger Leif Magnusson som tillhör NRF:s tidningsgrupp. Man hade då sannolikt fått ett mer adekvat svar från de tillfrågade.

– Att tala om procent i detta sammanhang är vilseledande, fortsätter Magnusson. I detta fall blir ju slutsumman över 250 procent. Man kan snarare tala om poängtal men inte procent. Helt klart är i alla fall att vår tidning uppskattas som informationsorgan, den fick nästan full pott i poäng.

I frågan hur tidningen lä-

ses, så är undersökningen mer i linje med traditionellt statistiskt vetenskapligt arbete. Undersökningsledarna ställde här frågan, hur engagerad man var som läsare av tidningen Nämndemannen.

Svarsalternativen gällde ”läser de flesta artiklar”, ”läser några artiklar”, ”läser alla artiklar”, ”skummar”, ”läser inte alls”.

35 procent av de tillfrågade läste de flesta artiklarna i tidningen, 39,5 procent läste några artiklar och 13,4 procent läste alla artiklar. 1,7 procent läser inte tidningen överhuvudtaget. Sammanlagt engagerar tidningens innehåll 88 procent av läsekretsen.

– Det här är ju väldigt bra siffror för oss, säger NRF:s ordförande Lars Lassinantti. Undrar hur det ser ut bland andra medlemstidningar. Tidningen Nämndemannen är uppskattad, det är helt klart.

– Man kan notera att många icke-medlemmar engagerar sig i vår tidning, fortsätter Lassinantti. Av undersökningens deltagare var ju 70 procent medlemmar, resten icke-medlemmar. Slutsatsen är då, att vår tidning lockar också icke-medlemmar till läsning.

– Detta är uppmuntrande, det innebär bland annat att vi som förbund har stor potential att växa. Många icke-medlemmar är intresserade av våra aktiviteter.

# Vad behöver en nämndeman veta?

Räcker det med att vara en välinformerad samhällsmedborgare i sin bästa ålder, utsedd av sitt politiska parti, ofta efter lång och trogen tjänst? Eller att bli utsedd i yngre dagar som en motvikt mot ålderspyramidens skevhet? Och vara aktiv, läsa tidningar, se på TV, höra på bilradion, diskutera aktuella ting i familjen, slänga käft med arbetskamrater, få en nära anhörig utsatt för en väskryckning, ett inbrott och vandalisering av den egna bostaden och så vidare.

Räcker detta för att vara en bra nämndeman? Säkert kommer man långt med det uppräknade. Men en viss spetskompetens behöver alla som får och har en särskild uppgift i samhället. Och nämndemannens är inget undantag. Det specifika med nämndemannen är att han/hon inte får vara juridiskt verksam, egentligen heller inte jurist – fast det kan ju vara en kunskap som är preskriberad. Att vara nämndeman är att vara lekmannadomare, att se på brottsprocessen med icke-juristens ögon.

### 1500 erbjöds svara – bara hälften ställde upp

För att utröna vad nämndemännen själva säger om sitt behov av information och hur de vill ha den beslöt domstolsverket att låta NRF få göra en enkätundersökning under försommaren 2007. Inte mindre än 1500

nämndemän tillfrågades om sin inställning i dessa frågor. Bara 52 procent svarade. Räcker det?

Men tendensen är solklar: tidningen Nämndemannen är den självklara informationskanalen. Samtidigt anser en majoritet att det räcker med att tidningen kommer ut fyra gånger per år! Är det för mycket information som kommer på en gång? Skulle en tunnare tidning, som är mer aktuell och således kommer ut oftare, vara ett alternativ? 4 x 24 sidor = 6 x 18 sidor!? Men den frågan ställdes aldrig. Var femte nämndeman vill dock ha tidningen oftare.

### En gång i kvartalet räcker för de flesta, men...

En tidning som kommer ut med tre månaders mellanrum kan inte vara särskilt aktuell. Med två månader mellan numren blir det något bättre. Men helt aktuell blir informationen först i och med att man sänder ut elektroniska nyhetsbrev. Och hur aktuell behöver informationen vara? Inte alls? Bör tidningen Nämndemannen också läggas ut på nätet och därmed göras sökbar?

En annan tidskrift som ges ut inom rättsväsendet är Domkretsen. Den kommer också ut med 4 nr per år och med 32–40 sidor per nummer. Den är ”en tidskrift från Sveriges domstolar” och på insidan av omslaget står att det ”är en gratistidning som ges ut av Dom-



Av Leif Magnusson

stolsverket till Sveriges Domstolars medarbetare och nämndemän samt andra intresserade av domstolsfrågor”. Denna mycket informativa tidskrift har under hela 2006 och alltså också sänts ut till landets nämndemän. Men den innehåller ingen information om nämndemän, men dock för nämndemän.

### Nämndemannen och Domkretsen – olika lika

Det betyder att nämndemännen under året har fått 8 nummer information om rättsväsendet, dock i två olika skepnader. Hur lika, hur olika är Nämndemannen jämfört med Domkretsen? Verksamhetsområdet är det samma. Den ena gruppen personer är anställda, den andra tjänstgör som förtroendevalda. Är det anställningsformen som är avgörande? Inom gruppen anställda finns olika kategorier: domare och chefsdomare, jurister under utbildning, kanslipersonal med olika arbetsuppgifter, vaktmästare, domstolsvärdar etc. Nämndemännen är sins emellan minst lika olika, men alla har det gemensamma uppdraget och intresset som minsta gemensamma nämnare.

Om informationen genom Domkretsen kommer att fortsätta, vet vi inte, men den tycks vara uppskattad som informationskälla av

mer än hälften av de svarande, medan uppslutningen kring Nämndemannen är i det närmaste total.

### Bredda målgruppen?

Varannan nämndeman uppger att de har Domkretsen som informationskälla. De domstolsanställda däremot får ingen information om nämndemannens verksamhet, eftersom de bara tar del av Domkretsen. Om detta är en brist, är det givetvis inte nämndemannarörelsens sak att åtgärda den. Men personligen tror jag det skulle vara till fördel för de domstolsanställda om de fick ta del av tidningen Nämndemannens innehåll i valda delar.

### Varför svarade inte 700 nämndemän?

Vilka är de som inte svarat på enkätundersökningen och varför? Kom undersökningen vid en olämplig tidpunkt, var svarstiden för knapp eller vad kan det bero på att över 700 välinformerade, intresserade, i många fall nyvalda nämndemän inte svarat. Kan det vara just det att de är nyvalda och anser sig ha för liten erfarenhet inom frågeområdet?

Viktigare är givetvis vilka slutsatser NRF:s styrelse och andra kan dra av resultatrapporten. I vissa fall blir det nog fråga om tolkningar och kvalificerade gissningar.

Leif Magnusson

**Tydlig kommunikation kan förhindra hot på jobbet**

Drygt var tionde anställd vid myndigheter i kontroll- och rättskedjan har blivit utsatt för otillåten påverkan, där avsikten har varit att påverka tjänstemannens myndighetsutövning.

Brottsförebyggande rådet (Brå) och Utvecklingsrådet har tagit fram en handbok och en webbplats med förslag till förebyggande åtgärder.

En kronofogdeinspektör gav polisen signalement på en klient. Personen dyker senare upp vid inspektörens bil på parkeringsplatsen. Stämningen är hotfull.

En polis blir bjuden på lunch av en bekant som är företagare. Firman visar sig vara föremål för förundersökning hos polisen, och företagaren hoppas att hans vän polisen ska kunna påverka utredningen i rätt riktning.

Det är två exempel på otillåten påverkan, det vill säga trakasserier, hot, våld eller korruption. Otillåten påverkan är ett allvarligt arbetsmiljöproblem, som inte bara drabbar den enskilde tjänstemannen. Hela organisationen påverkas, på sikt kanske även allmänhetens förtroende för myndigheten.

Brå och Utvecklingsrådet har därför tagit fram en handbok och en webbplats, [www.hotpajobbet.se](http://www.hotpajobbet.se), som ger förslag på hur myndigheter kan förebygga otillåten påverkan och mildra effekterna när en person blivit utsatt. Webbplatsen erbjuder konkreta och fritt disponibla verktyg som kan användas i arbetet mot otillåten påverkan.

# ”Svårt begränsa antalet frågor”

**Inger Alden och Elin Mohlin är de två som ansvarat för undersökningen. Vad gäller svarsfrekvensen påpekar de att det inte är vanligt med en högre svarsfrekvens än drygt 50 procent, som i enkäten till nämndemännen**



*Elin Mohlin vid presentationen av undersökningen. Här tillsammans med Hans Båging.*

**Vilken metodik har ni nyttjat för denna undersökning?**

– Vi har använt oss av en enkät som skickats hem till ett urval av nämndemän, 1500 stycken, som slumpvis valts ut utifrån DV:s register. På detta sätt når man ut till relativt många nämndemän, vilket varit ett viktigt mål för NRF, till en relativt rimlig kostnad.

Själva urvalsprocessen är en viktig del i en urvalsun-

dersökningen för att den på ett bra sätt ska spegla hela populationen.

Detta har gjorts genom att samliga nämndemän listats i postnummerordning och sedan har vi räknat fram med vilken frekvens man ska välja ut personer – var n-te person – genom att dividera urvalsantalet med målpopulationen.

För att veta var man ska starta urvalet slumpas en siffra fram mellan 1 och det aktuella frekvenstalet.

**Hur lång tid tog undersökningen?**

Själva datainsamlingen genomfördes mellan 31 maj och 25 juni. Men innan dess hade vi lagt ner ganska mycket tid på att få fram relevanta frågeställningar tillsammans

med representanter från NRF.

**Största svårigheterna med undersökningen?**

Som alltid att försöka begränsa antalet frågor så att inte undersökningen sväller för mycket. Det finns alltid massor man vill få veta när man ska undersöka något, men det gäller att begränsa sig så att man inte tröttnar respondenter.

**Tycker du att svarsfrekvensen är tillräcklig?**

– Ja det tycker vi. Självklart skulle vi önska att den var ändå högre men det är inte vanligt att man med denna typ av undersökning når mycket över 50 procent i svarsfrekvens.

## HUR OFTA SKA TIDNINGEN KOMMA UT?

Brevenkäten som gick ut till slumpvis 1500 nämndemän ställde också en rad frågor om framtida informationsbehov.

En fråga som ställdes, var hur ofta man önskar information från en tidning. Man ställde här tidningen i förhållande till andra medier som nyhetsbrev via post, email eller information via möten/seminarier.

503 personer svarade på

frågan om hur frekvent en tidning bör vara, av dessa ansåg 340 att fyra gånger per år var bästa utgivningsfrekvensen. Intressant är att hela 151 personer uttryckte önskemål om ökad utgivning, 77 personer ville ha tidningen sex gånger per år och 39 personer 12 gånger per år.

Undersökningen gick också in på vilken informa-

tionskälla man föredrog framöver. De som svarade fick pricka för flera svarsalternativ.

Huvuddelen såg tidningen som främsta informationskälla, 74,2 procent ansåg att en tidning var bästa sättet att erhålla information. Infomöten/seminarier uppskattades av 47,9 procent, email av 35,9 procent och hemsida av 24,2 procent.

## PROPORTIONALITETSPRINCIPEN

Den 5 juni i år yttrade sig EG-domstolen om Systembolagets monopol på import av alkoholhaltiga drycker. Det skedde på begäran av Högsta domstolen. Ett antal privatpersoner i Sverige hade via en transportfirma importerat spanskt vin. Tullen tog vinet i beslag, och de som köpt vinet blev åtalade. Högsta domstolen frågade EG-domstolen om de svenska reglerna var förenliga med EG-rättens princip om fri rörlighet för varor. Svaret blev nekande.

Svenska medier har tolkat denna dom så att EG-domstolen inte har förståelse för svensk alkoholpolitikens omsorg om folkhälsan. Det är inte en rättvisande tolkning. Det som fällt utslaget är den s k proportionalitetsprincipen.

### Klassisk princip

Principen är klassisk och gäller också i den svenska förvaltningsrätten. I den stora svenska läroboken "Allmän förvaltningsrätt" från 1950-talet beskrivs den så: "Större våld får ej användas än nöden kräver och starkare ingripande får aldrig ske, än vad som kan anses erforderligt."(1) Medan proportionalitetsprincipen i nutida svensk förvaltningspraxis för en rätt tynande tillvaro, har den i EG-domstolens praxis alltid tillmätts stor betydelse. Domstolen utgår från syftet med en åtgärd och prövar om åtgärden är

adekvat i förhållande till syftet samt om syftet lika gärna skulle kunna tillgodoses med en mindre ingripande åtgärd.

I domen den 5 juni 2007 utgår domstolen alltså från de syften som svenska regeringen angav: dels att allmänt skydda liv och hälsa genom att begränsa tillgången till alkohol, dels att särskilt skydda unga personer från att utsättas för skadliga effekter av alkohol.

### Inte adekvat

Beträffande det första syftet konstaterade domstolen att Systembolaget i princip är skyldigt att på konsumenters begäran importera de alkoholhaltiga drycker som konsumenten önskar, och att den svenska lagen inte har några kriterier för när Systembolaget skulle kunna avslå en sådan order; i praktiken förekommer inte heller någon sådan vägran. Förbudet för privatpersoner att själva importera alkohol var därför inte ett adekvat sätt att allmänt skydda liv och hälsa.

När det gällde syftet att skydda unga personer från att utsättas för skador av alkohol fastslog EG-domstolen att förbudet gäller alla, oavsett ålder, och således sträcker sig längre än vad som motsvaras av syftet.

Dock, man skulle ju kunna teoretiskt tänka sig att det allmänna förbudet är nödvändigt för att skydda unga. Därför gick domsto-



len vidare i sin prövning.

Den fann att den ålderskontroll som sker i Systembolagets lokaler i och för sig får anses vara en effektiv åtgärd, men Systembolaget levererar ju också via ett stort antal ombud i landsorten och överlåter då ålderskontrollen på sina ombud.

Domstolen fann att syftet att skydda unga skulle kunna tillgodoses lika effektivt genom en obligatorisk och straffsanktionerad skyldighet för beställaren att vid privatimport underteckna en försäkran om att han eller hon fyllt 20 år.

### Berörs inte

I vilket land alkoholskatt skall betalas berörs inte i domen. En tidigare dom som gällde holländare gick ut på att skatt i ursprungslandet gäller bara om den som importerar själv bär varorna över gränsen. Det berodde på ordalydelsen i det tillämpliga EG-direktivet. Kommissionen har föreslagit en ändring så att skatt i ursprungslandet gäller även det fall att man anlitar en transportör.

*Brita Sundberg-Weitman*

Skribenten var tidigare lagman i Solna tingsrätt

(1) Sundberg, Allmän förvaltningsrätt, Stockholm 1955

## I SPALTERNA SEN SENAST

### Polisen skulle kunna klara upp fler misshandelsbrott

I drygt hälften av alla anmälningar om misshandel av obekant gärningsman gör polisen inga utredningsinsatser alls. Detta trots att många av dem innehåller "utredningsbara" uppgifter om en utpekad gärningsman.

Mycket talar för att det finns anledning för polisen att utreda fler sådana brott – och att det skulle bidra till ökad uppkläring. Den slutsatsen drar Brottsförebyggande rådet (Brå) i en studie av polisens utredningsarbete.

För att ta reda på om fler brott kan klaras upp har Brå på uppdrag av Rikspolisstyrelsen studerat anmälningar om misshandel av obekant i två polisområden. En fråga har varit i vilken utsträckning det finns anmälningar som inte blivit föremål för någon utredning, trots att det funnits förutsättningar att klara upp brottet.

55 procent av anmälningarna utreddes inte. Av de anmälningar som blev utredda, ledde drygt en fjärdedel till att polisen bedömde att de fått fram tillräckliga uppgifter för ett åtal och överlämnade utredningen till åklagare. Två tredjedelar av dessa ärenden ledde till åtal. Det innebär att totalt åtta procent, vilket motsvarar 29 fall, av de studerade anmälningarna klarades upp och ledde till åtal.

# Utbildade nämndemän – en styrka för kåren

**Nämndemän som lekmannadomare har som regel ingen juridisk utbildning. I domstolen representerar vi det allmänna rättsmedvetandet. Uppdraget kräver kunskap om samhället, särskilt inom den sociala sektorn. NRF arbetar för att stärka nämndemannaföreningarnas möjligheter till kompetensutveckling om företeelser i vår omvärld.**

Barns utsatthet ser olika ut på olika platser i världen. Vid insamlingar till ”Världens barn” och liknande kampanjer bidrar vi till att bygga skolor och därmed ge barn en chans till utbildning och en möjlighet till ett bättre liv. Vi vet att många barn i utvecklingsländer far illa som barnarbetare eller blir sålda för prostitution. Men i Sverige- far barn illa här också?

Barn kan fara illa på så många olika sätt. Mobbning, sexuellt utnyttjande, utanförskap eller barn som kommer i kläm i familjer med sociala eller stora ekonomiska problem.

Enligt BRIS – Barnens rätt i samhället – minskar inte antalet samtal till deras jourtelefon, snarare märker de en ökning. Och paletten av bekymmer som barnen visar upp är allt från vardagsproblem till mycket djupa och allvarliga frågor. De barn som inte kan känna trygghet ens i hemmet eller i skolan är särskilt utsatta.

Vi nämndemän möter ofta de här barnen och deras familjer i våra domstolar. Den här typen av mål har en tendens att öka. Vilken insats för barnens bästa kan vi som nämndemän bidra med?

Jo, vi ska vara pålästa och välinformerade.

Alla som arbetar med barn eller på annat sätt kommer i kontakt med barn bör ha kunskap om hur verkligheten ser ut och skaffa sig verktyg för att försöka förstå anledningen till missförhållandena för att i möjligaste mån kunna hjälpa de utsatta barnen till ett tryggare och bättre liv. Som nämndeman i tingsrätt / hovrätt eller länsrätt / kammarrätt blir det allt vanligare att vi kommer i kontakt med den här sortens problem. De utgör oftast de svåraste mål som rätten har att avgöra.

NRF är därför angelägen om att fortbilda nämndemän så att de, i dessa

ärenden, kan fullgöra sitt uppdrag på bästa sätt.

**På uppdrag av Allmänna Arvsfonden** driver NRF projektet ”Barn som far illa”- kompetensutveckling för nämndemän. NRF är angelägna att så många nämndemän som möjligt får del av projektet. Bjud in närliggande nämndemannaföreningar och gärna också t ex skola, sociala myndigheter och polisen i den egna kommunen till en konferens. Sök bidrag hos NRF. Av Allmänna Arvsfondens anslag kan NRF (inom en begränsad ram) bidra med kostnader för föreläsare och lokalhyra. Villkoren för bidraget är mycket enkla; temat ska vara ”Barn som far illa” och inbjudan ska märkas med Allmänna Arvsfondens logga, som finns på [www.arvsfonden.se](http://www.arvsfonden.se)



## Ecpat och Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är en ny samarbetspart för NRF. Stiftelsen arbetar med frågor som rör barn, främst på det sociala området. Verksamheten består av forskning, konferenser och utgivning av skrifter. Stiftelsen är särskilt intresserad av att nämndemän deltar i de konferenser som de anordnar ute i landet t ex ”Barnet mellan två föräldrar” Se hemsidan [www.barnhuset.com](http://www.barnhuset.com)

Ecpat Sverige är en ideell förening som arbetar med att förebygga och stoppa alla former av barnsexhandel barnpornografi, trafficking och barn - sexturism. Under kongressen i Eskilstuna höll Sandra Atler, jurist på Ecpat

ett mycket engagerat och fängslande föredrag om ”Barnsexhandel i Sverige och i världen”. Efter kongressen har Sandra varit flitigt anlitad av nämndemannaföreningar för att informera om barn som far illa.

## Utnyttja möjligheterna

Alla föreningar anslutna till NRF – passa på att tillvarata möjligheten att arrangera seminarier och konferenser. Ta reda på när just Din förening har ett program på gång och UTNYTTJA MÖJLIGHETEN till värdefull kunskap som kan vara till stor hjälp för Dig i domstolen och som i förlängningen kan hjälpa alla de barn som drabbas av oförrätter.

Allmänna Arvsfonden delar årligen ut ca 250 miljoner kronor. De går till olika projekt för att stödja verksamhet av ideell karaktär för barn, ungdomar och funktionshindrade.

*Britt Winberg*

## För att söka bidrag från NRF tänk på att

- Ansökan skall skickas in till NRF innan aktiviteten genomförs.
- Aktiviteten skall genomföras i Sverige.
- När aktiviteten är genomförd redovisas kostnader och utlägg med kvitton till NRF.

Blanketter för Ansökan och Redovisning finns på hemsidan, [www.nrf.cc](http://www.nrf.cc)  
Observera att bidrag till bussresor ansöks om hos Domstolsverket.

För att få förslag på föredragshållare till ämnet ”Barn som far illa” kontakta NRF:s kansli på telefon 08-651 55 13, 070-242 33 21, e-post: [riksforbundet.nrf@telia.com](mailto:riksforbundet.nrf@telia.com)



## En nämndemans krönika

### Ge nämndemän röst vid rättegången

Idag ligger formen för svenska rättegångar i stöpsleven. För många ter sig nog denna procedur rätt föråldrad. Förändringen tar inte fasta bara på tekniken, även om hypermoderna tingshus med flexibilitet och en rad möjligheter gör sitt till den.

Det mänskliga kapitalet torde även behöva tas bättre tillvara. Och alla förslag därmed ha skäl att beaktas.

Det finns utan rangordning åtminstone en grupp som trots sin framträdande plats på podiet hittills fått agera lika diskret som åhörarna – och det är nämndemännen. I alla fall i Stockholm och den erfarenhet som jag har som nämndeman.

På sin höjd kan någon av de djärvaste bland dem ta sig för att sända en lapp med en förstucken fråga till rättens ordförande, som ”gör den till sin egen”. Insatsen begränsar sig som alla vet till överläggningen.

Är då detta optimalt, eller finns det bättre vägar? Man ska inte vända på allt. Säkert har det rådan- de, ganska formbundna spelet vid en huvudförhandling sitt värde. Det kan förhindra ett tumult som varken gynnar en saklig och snabb handläggning av målet eller ökar förtroendet för rätten. Alla vet dock vad som gäller. Men, återigen – detta kategoriska talför-

bud?

Jämförelser är vanskliga. Några drar kanske på munnen om man påminner om det akademiska seminariet. Detta skall ju anlägga kritiska synpunkter på det givna problemet och efter deltagarnas förmåga motverka ensidighet. Jag förstår självfallet att den formen inte bara kan lånas över till rättsområdet. Men kanske kunde något ur den ändå användas?

Varje gång när en ny grupp tillåts utnyttja en arena förloras så klart något av överblicken och ordningen. Samtidigt vinnns onekligen något. Flera röster ger flera synpunkter, potentiell fördjupning medges. Nämndemännen kan t ex be att få förhållanden belysta som de agerande för snabbt må skyndat över, eller de kan ställa olika slags preciserande frågor till parterna. Samma strama regler måste självklart gälla som då åklagare och domare frågar ut dessa.

Att låta nämndemännen få rätt att yttra sig är samtidigt inte en fråga om ”rättvisa” eller ”folkligt deltagande”. Uppslaget ska inte ses som revolutionärt utan som en praktisk fråga om att utnyttja de talanger som ändå närvarar, för att kanske skärpa uppmärksamhet och koncentration på de problem som behandlas.

Faktum är att metoden inte är så djärv eller gri-

pen ur luften ändå. Det finns ett område där denna form börjat prövas, enligt uppgift med gott resultat.

Det är i de nya migrationsdomstolarna, där behandlingen varken upplevs ha sinkats eller förtyligats genom nämndemännens vidgade medverkan.

Varför inte fråga sig om detta kunde lätta upp arbetet även i de vanliga rättegångarna? Eller rentav prova metoden. Intresse från nämnden skulle säkert finnas. Att yttra sig är samtidigt inget krav, det är en möjlighet som en del kommer att använda i större, andra i mindre grad.

Skulle parterna då känna sig mer påpassade, eller uppleva att hela podiet kunde ”kasta sig över” dem, om man gav nämnden rätt att yttra sig med frågor? Jag tror inte det. Kanske blev det rentav tvärtom. Nämnden kunde uppfattas som mer jämställd med de tilltalade. Den utgörs ju av lek- män, precis som dessa.

Som sagt – de som nu funderar på att förnya rättegångsarbetet borde kanske också beakta vad som kan göras med nämndens medverkan.

*Carl Johan Ljungberg*  
nämndeman i  
Stockholms tingsrätt  
statsvetare PhD

## I SPALTERNA SEN SENAST

### Vanvård av fosterbarn värre än befarat

Utredaren Göran Johansson har lämnat sin första rapport till regeringen om vanvården i fosterhem och barnhem. Enligt utredaren är det värre och mer omfattande än vad han tidigare hade trott. Rapporten utgår enbart från personer som anser att de blivit dåligt behandlade. De fosterbarn som växt upp i kärleksfulla hem och fungerande barnhem har inte tagits med i rapporten. Totalt har 62 personer intervjuats och 120 till står på tur. Utredarna är mycket upprörda över vad de har fått höra. Övergreppen är till sin natur systematiska och handlar om allt ifrån hårt arbete under mycket dåliga förhållanden, fysisk och psykisk misshandel till sexuella övergrepp. De flesta övergreppen inträffade under 1950- och 1960-talet, men övergrepp skedde ända in på 1980-talet.

### Var åttonde skolbrand sker i Göteborg

Antalet skolbränder ökar kraftigt i Sverige. Antalet skolbränder 2002 var 307 och 2006 var samma siffra 505. Många hundratals miljoner går upp i rök varje år.

Under de senaste tre åren har 163 skolor brunnit i Göteborg medan motsvarande siffra i Stockholm är 67 bränder. Var åttonde skolbrand sker i Göteborg.

Räddningsverkets statistik visar också att Göteborg toppar antalet anlagda mark- och skogsbränder. En förklaring, enligt Räddningsverkets statistiker, kan vara skillnader i benägenheten hos brandutredare att kategorisera en brand som anlagd eller ”orsak okänd”. Men även antalet bränder där orsaken anses okänd är fler i Göteborg än i övriga Sverige.

## I SPALTERNA SEN SENAST

### Åklagare yrkar 14 års fängelse för grov våldtäkt på barn

En boråsare är misstänkt för att under en femtonårsperiod har förgripit sig sexuellt på fyra syskon och på sin egen dotter. Han misstänks även för att ha misshandlat och hotat dem. Chefsåklagare Urban Svenkvist vid åklagarkammaren i Borås säger att det här är det värsta han har varit med om i sina trettio år som åklagare. Han yrkar därför på 14 års fängelse trots att maxstraffet för grov våldtäkt på barn är tio år. Enligt tidigare domar i Uppsala och Uddevalla kan man överskrida maxstraffet om det handlar om flera gärningar.

### Kameror för minskad rödljuskörning

Bilister som kör mot rött ljus är ett ökande problem i Sverige. Statistik visar att antalet bilister som körde mot rött var 1 240 år 2000 och 1 970 år 2003. I Seattle har staden satt upp kameror på de fyra mest trafikerade korsningarna vilket har gett positiva effekter. Mellan juni 2006 och maj 2007 fångades 14 000 bilförare upp av kamerorna och inbringade 900 000 dollar i böter. I Sverige är det ovanligt med kameror vid rödljus. Ett försök har gjorts i Jönköping där företaget Sensys Traffic fick tillåtelse att sätta upp kameror vid en korsning. Men justitiekanslern ingrep och slog fast att det bara är tillåtet att ha kameran på när en bilist verkligen kör mot rött.

## ORDFÖRÄNDEN har ordet

# HAR REGERINGEN EN STRATEGI FÖR MINSKAD KRIMINALITET?

**Dagarna för Europas tillverkningsindustri är räknade. Jobben inom verkstadsindustrin kommer inom en generation eller att så vara ett minne blott. Vad ska många människor som inte har hågen åt skrivbordsjobben försörja sig på?**

Jag citerar här inledningsvis andemeningen i en intervju med den brittiske arbetsgivarchefen. Chefen för Confederation of British Industry som heter Digby Jones redovisade här, en dyster profetia för Västeuropa. Allt fler okvalificerade jobb kommer att lämna EU för tredje världen. Kvar blir ett Europa med en hög andel arbetslösa – med risk för ökat utanförskap och för vissa, att hamna i en ond cirkel av kriminalitet.

Som nämndeman i tingsrätt sedan 80-talet har jag mött de människor som står utanför samhället. Kriminalitet kan ofta vara något som många ramlar in i av en slump. Vissa människor lyckas bli börschefer med skyhöga löner och medlemskap i fina sammanslutningar, andra hamnar i dess motsats. Slumpfaktorn har

säkerligen spelat roll i bägge fallen.

Vi har under senaste tiden kunnat läsa om en ny tendens som präglar en del av den svenska kriminaliteten. Unga kriminella har gått samman i våldsamma gäng, alla med gangstersyndikat som Hells Angels och Bandidos som förebilder. Det handlar om att sätta skräck i folk genom att tillhöra ett känt varumärke.

En grupp kallar sig för Werewolf Legion. Namnet är hämtat från en rysk nazistgrupp och i detta fall har medlemmarna invandrarbakgrund. Gruppen har blivit ett av Stockholmspolisens största bekymmer. Samtliga kända medlemmar i gruppen är straffade för grova brott. Den 29-åriga ledaren har bland annat dömts för kokainsmuggling från Sydamerika. En annan till fängelse för att pressa pengar av en krögare. En tredje medlem för ett antal personrån.

Vi skriver nu 2007 och vi upplever en kriminalitet av detta slag som möjligen bara är i sin linda. En miljon människor står utanför arbetsmarknaden i Sverige

idag. Om brittiske arbetsgivarbasens profetia slår in, lär det inte bli färre framöver som hamnar i utanförskap. Det blir flera, betydligt flera.

Samhället måste här ha en strategi för att möta en framtid som kan bli mycket otäck. Vi upplever i Sverige just nu en högkonjunktur. En klok politik bygger på att samla i ladorna, efter sju feta år kommer alltid sju magra år. Regeringen vidtar möjligen de rätta greppen för stunden – men frågan är hur dagens politiker ser på framtida generationers chans till en respektabel försörjning?

Vad jag säger är, samhället måste mer aktivt engagera sig i skikt där risken för utanförskap är som störst. Allt i avsikt att undvika en uppgradering av våld och kriminalitet i samhället. Idag präglas kriminaliteten av en överrepresentation av personer med invandrarbakgrund – det är sålunda inom detta skikt där investeringarna för en god framtid måste vara ordentliga.

Men frågan är hur dagens regering tänker om framti-

### Insändare

Då jag tidigare både varit nämndeman i Stockholms Tingsrätt och Kammarrätten retade jag mig på, att vi som nämndemän inte ens hade samma arvoden som politikererna unnar sig.

Då jag som lärare, också för att förebygga problem i undervisningen när jag var borta, även lade upp lektionerna för vika-

rien, blev arvodet löjligt lågt.

På den tiden fick man 300:–, vilket gjorde att arbetet som nämndeman gick med förlust.

Jag har arbetat som scoutledare m.m, alltså ideellt arbete, och tycker att NRF främst skall se till att arvodet höjs till samma nivå som politiker har förutom traktementen.



## Fler dömdes – men färre fick fängelse

År 2006 minskade antalet personer som dömdes till fängelse med fem procent, jämfört med året innan. Men totalt ökade antalet personer som dömdes för brott i tingsrätten med två procent. Det konstaterar Brottsförebyggande rådet (Brå) som presenterat statistik över lagförda personer och återfall i brott.

Förra året lagfördes totalt 119 700 personer för brott, vilket innebar att de senaste årens ökning fortsatte. Sammantaget ökade lagföringarna med nästan 4 procent. Ökningen återfanns i flertalet påföljder, som böter, skyddstillsyn och villkorlig dom. Däremot minskade antalet fängelsedomar och domar till slutna ungdomsvård.

Under hela 2000-talet har antalet fängelsedomar successivt ökat. Men förra året minskade antalet fängelsedomar med 5 procent, till 14 600 personer, jämfört med året innan.

Minskningen gällde både långa och korta fängelsestraff. Den genomsnittliga strafftiden var dock oförändrad, knappt 9 månader.

Fler lagförs för rattfylleri, narkotikabrott och misshandel. De största antalsmässiga ökningarna år 2006 återfanns bland lagförda för rattfylleri, narkotikabrott och misshandel.



den för unga med invandrarbakgrund i exempelvis förorter som Skärholmen, Hanninge och Kista – där de femtontal unga män i exemplet med Werewolf Legion alla har sin bakgrund? Eller i ett område som Rosengård i Malmö, som drabbades av oroligheter under våren? Vår integrationsminister Nyamko Sabuni besökte plikttroget området efter de nattliga bränderna – men något mer än så har ännu inte redovisats.

Är det inte av vikt att regeringen formulerar en långsiktig strategi för minskad kriminalitet i ett framtida Sverige?

Inom landets nämndemännare är detta en fråga som ofta är i fokus. Det är av yttersta vikt att det idag satsas på de grupper som kan befinna sig i riskzonen. Riskgrupper är inte minst unga som växer upp i samhällen präglade av utanförskap, arbetslöshet och håglöshet. Den nyss nämnda förorten

Rosengård är ett sådant område.

I tidningen Nämndemannen presenterades i en utgåva en idé om hur en sådan satsning skulle kunna se ut. Det handlade i detta förslag om att skapa en ny sektor med jobb i syfte att så småningom suga upp unga svenskar i riskzonen för brott – allt i syfte att tidigt få in människor på rätt spår.

I tider där den fria marknaden spelar en viktig roll för hur politiken ska utformas, kan möjligen sådana här tankegångar verka otidsenliga. En rejäl statlig satsning på jobb för unga i riskzonen? Men för mig som en av landets nämndemän är detta en fråga som ständigt är i centrum.

Hur skapa ett Sverige med mindre kriminalitet och mindre utanförskap för samhällets olycksbarn? Jag önskar se ett initiativ från regeringen i denna fråga. De vackra orden från integrationsministern efter hennes

besök i Rosengård är inte nog. Vår justitieminister har inte formulerat en åsikt i ämnet – har hon gett ämnet en tanke? Hon har talat om att öka antalet poliser i samhället – och här fortsätter hon den tidigare justitieministerns linje – men ännu har inget hörts om preventiva åtgärder.

Vore det inte bra med en handlingsplan från regeringen, en strategi i denna centrala fråga?

Sveriges medborgare är säkert vid det här laget närmast utmattade, eller kanske ännu värre resignerade, på att ständigt ta del av ett ständigt återkommande våld.

Om vi lyckas skapa ett mindre kriminellt Sverige, har säkerligen en ny modell Sverige skapats, trots domedagsprofetior, likt brittiske arbetsgivarbasens, om ett Europa, där huvuddelen av verkstadsjobben flyttat till tredje världen.

*Lars Lassinantti*

Min tanke var att inga nämndemän skulle ställa upp om inte ersättningen höjdes, men som vanligt fanns det flera som tyckte att det var så tjustigt att vara nämndeman, så att när jag avgick på egen begäran, intogs min plats snabbt av någon annan.

Nu är jag tillbaka, och sitter i Migrationsdomstolen avd 9, och skall för sista gången slåss för en vettig ersättning, och skulle helst

se att ingen ställer upp, om inte ersättningen höjs.

Detta är vårt bästa påtryckningsmedel!

Mvh  
*Bengt Barkman*  
nämndeman

## Kalendarium

kommande program  
inom föreningarna

### Gotland

Våra kurser i juridik  
fortsätter

Straffrätt 11  
6 november 2007

### Stockholm Länsrätten

Studiebesök  
Röda Korsets  
Center för  
torterade flyktingar  
22 november 2007

Julfest  
7 december 2007

### Karlstad

Studieresa  
Fångvårdsanstalten i Sala  
5 november 2007

Seminarium  
FN:s konvention om  
barns rättigheter  
5 december 2007

### Uppsala

Föreläsning  
Miljonindustrin  
människosmuggling  
Kammaråklagare  
Magnus Berggren  
15 november 2007

Julfest med  
musikunderhållning  
6 december 2007

### Mölnadal

#### nämndemannaförening

DNA? Vad är det, vilken  
roll spelar det i  
bevisföringen?  
Håkan Larsson, åklagar-  
myndigheten informerar.  
Plats: Tingsrätten,  
anmälan till Ingela,  
tel 0707- 69 90 81.

Julkonsert 6 december  
Plats: Artisten,  
Musikhögskolan.

## Nytt från Domstolsverket **Strategiska förutsättningar**



Domstolsverket och domstolarnas verksamhet styrs bland annat utifrån den statsbudget som beslutas av riksdagen liksom det regleringsbrev som regeringen varje år tillställer Domstolsverket. Dessa utgör ramen för Domstolsverkets verksamhetsplanering.

Många av de beslut som fattas under verksamhetsplaneringen får påverkan under lång tid framöver. Därför har Domstolsverket under de senaste månaderna arbetat med en ny långsiktig strategi.

Till grund för denna långsiktighet ligger bland annat ett antal strategiska ställningstaganden inom olika områden som har ett tidsperspektiv av fyra till fem år. Avsikten är att dessa ställningstaganden ska underlätta och samtidigt öka precisionen i Domstolsverkets planeringsarbete. Följande strategiska ställningstaganden har gjorts;

### Ekonomi

Sveriges Domstolars ekonomi bedöms vara stabil under de närmaste åren vilket innebär att satsningar kan göras för att komma till rätta med domstolarnas balanssituation och på utvecklingsarbete.

### Remisser

NRF har gett synpunkter på rapporten **Förbättrad samordning av rättsväsendets myndigheter i Norrland**.

NRF skriver i sin kommentar att man är mycket förvånad över att rapporten helt utelämnat nämndemännens synpunkter vid dess tillkomst. I rapporten föreslås det att principlösningen för Norrland blir att varje

### Personal

Antalet anställda inom Sveriges Domstolar kommer inom de närmaste fem åren att behöva vara ungefär lika många som i dag. Omfattande rekryteringar under den närmaste femårsperioden kommer att göras till följd av pensioneringar. Hård konkurrens om kvalificerad personal kommer att råda.

### Teknik

Tekniken kommer att fortsätta utvecklas i snabb takt. Vad gäller rättssalstekniken ska fokus läggas på rättskedjersperspektivet. Behov finns av att tillhandahålla tekniska hjälpmedel för att stödja ett flexibelt arbetssätt utan att för den skull göra avkall på säkerheten.

### Information och kommunikation

Informationssamhällets möjligheter leder till ökade krav på information och kommunikation. Domstolsverket ska arbeta för en ökad tillgänglighet och öppenhet.

### Säkerhet

Det kan antas att hoten mot personer, information och egendom blir mer komplexa och kan orsaka stor skada om de förverkligas. Detta kräver rätt avvägd säkerhetsnivå samt ökat sä-

kerhetsmedvetande.

### Juridik

Europarättens utveckling till att omfatta ytterligare rättsområden kräver ett ökat samarbete mellan centrala förvaltningsmyndigheter och regeringskansliet. Domstolsverket kommer i ökad utsträckning få ta fram förslag på författningslösningar och bidra med hållbara analyser om hur olika EU-initiativ kan påverka vår verksamhet.

### IT

Det ställs ökade krav på IT-utvecklingen inom Sveriges Domstolar. Domstolsverket måste säkerställa att resurser finns tillgängliga för att hantera befintliga och kommande IT-stöd.

### Administration

Den administrativa funktionen i domstolarna behöver generellt sett stärkas och den ska vara en integrerad del av domstolens ledningsfunktion. Rollfördelningen mellan Domstolsverket och domstolarnas administrativa funktion ska klargöras.

Peder Jonsson  
Informationschef  
Domstolsverket

# Nämndemannens korsord

Här kommer Nämndemannens uppskattade korsord. Vi lottar ut två bokpriser bland deltagare med rätt lösning. Din lösning vill vi ha senast 1 november, till:

Tidningen Nämndemannen- Helsingborgsvägen 44 - 262 72 Ängelholm.  
Nämndemannen Ted Hillding från Eskilstuna har konstruerat vårt korsord. Tack Ted för ditt bidrag!

Följande personer erhåller bokpriser för sina rätta svar i Korsordet 3/2007:

- 1.Ella-Britt Hanslöf,Uppsala.
- 2.Anton Nordström, Strängnäs. Bokpriserna kommer före utgivningen av Nämndemannen 5/2007.



FÖR-ÄNDRA	JAG	SVALL KLOV	NÄSTAN EN TÄRMIT	HÄRR	TIDS-EPOK
↳					
RYTER					↵
LÅNGA					
↳					

LÄR LJUS- MÅLLA	FRÅN MENAY	BOA STAV	OPERA- HUS I N.Y.	ÅTRÄD
↳				
JAGAR OM NATTEN		UPP- ROP		
SIST I BREV UTSLAG FÖR GOLF		EN ORT		JUDISK SKRIFT- LÄRD
↳		FÖRR PÅ BIL FRÅN VÄXJÖ	TING	PÅSTÅR EMILS SYSTER



RUT DAHL		KRAFT	SPÅS KATKA		ETT I BÄN- GOLF	STINKER	STAD MED REMO	BUSKE
					KRYSS- FLOTEN			
↳								
LET- PLÄNAD	→							

JA OCH VIRKE	HÅRT VIRKE	OCH	FÄ	RÖNT- GEN	SEGER- TECKEN	MAGNUS SOM SJUNGER	FÖR DE STORA	TA	VET HARLS FLAMMA		TJUTER
									GAST		HAR MAKA



→									→	
BÄDD										F.D MINISTER
↳								ELLING TON		
SAMMA SOM DIN								SUBR- DOMAR		↳

### Göteborg

Föreläsning: Uppdrag  
granskning  
Journalisten Janne  
Josefsson berättar  
25 oktober 2007  
Rådhuset  
Klockan 18.00-20.00  
anmälan senast 17 oktober  
Telefon 031-827305  
Telefon 031-181582  
Lussekafe /Frågestund  
Chefsrådman Anders  
Hagsgård  
11 december 2007  
Sten Sturegatan 14  
Klockan 18.00-20.00  
Anmälan senast  
4 december  
Telefon 031-827305  
Telefon 031-181582  
Kaffe serveras till  
nämndemän och personal  
Nyårsträff  
7 januari 2008  
Tingshuset  
Klockan 11.00-12.00

### Eskilstuna

Getå-konferens:  
Barn som far illa  
20 oktober 2007  
Norrköping

### Halmstad

Gemensam diskussion  
Advokat Lars Persson  
och åklagare  
Klas Lundgren  
22 oktober 2007  
Halmstad Tingsrätt  
Klockan 18.00  
Gemensam middag  
November 2007

### Enköping-Håbo

Halvdagsseminarium  
Våld och sexualbrott  
mot barn  
Jurist Sandra Atler  
från Ecpat  
Barnahus i Uppsala  
Kommissarie Pia Byhlin  
25 oktober 2007

## Debatt:

### Resonemang om livstids fängelse

## Inför nya strafftider för grov brottslighet

**Synpunkter och debatt rörande strafftidens längd rörande personer som dömts för mycket grov brottslighet har pågått av och till under senare tid.**

Rent faktiskt har fängelse-tiden för dem som dömts till livstids fängelse ökat kraftigt under den senaste 30-årsperioden utan att lagstiftningen beträffande livstids fängelse egentligen har ändrats.

Vid 80-talets mitt fanns cirka 35 intagna fängelse-fångar som undergick livstids straff. I nuläget finns cirka 160 intagna som av-tjänar livstids fängelse. An-ledningen till den kraftiga ökningen är inte, som man kan förledas tro att antalet mord skulle dramatiskt ha ökat, utan skälen är att strafftidens längd kraftigt ökat genom en glidande praxisändring.

På 70-och 80-talet frigavs en livstidsfånge efter ungefär 10-12 år i fängelse. Jämför spionöversten Wennerström som avtjänade sin livstidsdom under tiden 1964-1974.

### Nådenheten

Fram till helt nyligen avgjordes livstidsstraffens längd av nådeenheten vid Justitiedepartementet. D.v.s. där avgjordes av nåd att livstidsstraffet skulle omvandlas till tidsbestämt, vanligen 15-20 år varav 2/3 skulle avtjänas i anstalt och därefter skedde villkorlig frigivning. Tiden i anstalt blev då som regel 10-14 år. Nådefrågan avgjordes utan att vare sig åk-

lagare eller försvarare fick framföra sina synpunkter och besluten från regeringen (justitieministern) innehöll ej heller någon motivering.

### Pröva omvandling

Den förändring av systemet som skett under den allra senaste tiden är att domstol (Örebro tingsrätt) skall pröva en omvandling av livstidsdomar till tidsbestämning är givetvis en klar förbättring gentemot tidigare system. Nu kan såväl åklagare som försvarare framföra sina argument för eller emot omvandling till tidsbestämt straff och domstolens beslut kan överklagas. Ändå har också det nya systemet inneburit att den allt hårdare praxis som genomförts manifesterats.

Det synes som att livstidsstraffen omvandlas till så långa tider att anstaltstiden ej kommer att understiga 18 år.

Nyligen har Högsta domstolen försiktigt rekommenderat att påföljden för ett "normalt" mord utan inslag av extra brutalitet skall rendera 10 års fängelse och att livstids fängelse skall reserveras för särskilt brutala och råa brott.

Eftersom påföljden för mord endast kan ge 10 års fängelse eller livstids fängelse uppstår här ett obegripligt glapp mellan å ena sidan 10 års fängelse (i realiteten sex år och åtta månader) och livstid (i realiteten 18-25 år i anstalt).

Enligt min mening vore ett avskaffande av livstids-

straffet rätt logiskt och att man likhet med t.ex. Norge och en rad andra länder införde nya strafftider för den här mycket grova brottsligheten.

### Rimligare

Exempelvis vore strafftider på mellan 10 och 30 år rimligare för att tillskapa en trappa av godtagbara skillnader mellan brott av mycket grov eller mindre grov karaktär. Därefter kommer sedvanlig 2/3 frigivning vilket i sin tur skulle innebära att den längsta tänkbara tiden i anstalt skulle bli 20 år.

Det finns såvitt mig är bekant ingen på empirisk grund seriös uppföljning som visat att risken för återfall i likartad brottslighet skulle vare sig minska eller öka om anstaltstiden är 16 eller 22 år. Rent upplysningsvis kan nämnas att kostnaden för en livstidsfånge per år är runt en miljon kronor.

Beträffande risken för återfall i likartad brottslighet för dömda mördare är min personliga erfarenhet – jag har arbetat i en rad olika befattningar inom kriminalvården i 40 år- att mycket få av dem som avtjänat extremt långa straff för mord etc. återfallit i likartad brottslighet. Återfallsfrekvensen i procent räknat är betydligt högre för dem som i stället överlämnats till slutna psykiatrisk vård.

*Leif Ornell*

Nämndeman och  
f.d. kriminalvårds-  
direktör

# Porträttet: Markus Ragnergård

## Yngst i nya styrelsen med många idéer

Markus Ragnergård heter en av dem nyvalda ledamöterna i NRF:s förbundsstyrelse – och också en av dem yngsta. Markus är 36 år och har varit verksam som nämndeman i sex år.

- För mig är uppdraget som nämndeman ett av mina intressantaste förtroendeuppdrag, säger Markus. För mig är detta att vara nämndeman förenat mycket med ett patos. Vi nämndemän borde profilera oss mer i annat än exempelvis sådant som rör vårt arvode.

- Att vara lekmanadomare handlar nämligen om människor som har ett starkt intresse för ett rättvist samhälle. Att människor som döms får korrekta domar men att de också har en chans till ett anständigt liv efter straffet det dömts till.

Markus har alltid varit intresserad av politik och fackliga frågor. Han är känd som en lugn och omdömesgill person. Han är anställd som undersköterska inom vården, aktiv inom Kommunal och bland annat engagerad i att ge kurser i Kommunals regi.

- Nämndemännen borde profilera sig mer i samhällsdebatten, säger Markus. Visst är Nämndemännens Riksförbund en organisa-



Markus tycker att nämndemännen borde profilera sig mera i samhällsfrågor.

tion som ska värna de specifika nämndemannafrågorna.

- Men vad tycker vi i olika samhällsfrågor? Kan det inte vara väsentligt att ibland sticka ut hakan och formulera en åsikt om sådant som inte har att göra med arvode, vår tjänstgöring och utbildning?

Markus tycker sig genom sitt uppdrag som nämndeman ha fått en inblick i Rätts-Sverige och då ett Sverige som inte alltid fungerar. Han menar att människor som fälls för ett brott är ibland så oerhört utsatta. Han menar att samarbetet

mellan olika myndigheter inom rättsapparaten är alltför dåligt.

- Samarbetet mellan sociala myndigheter, åklagare, polis och domare är vissa gånger värt att kritisera, säger han. Det verkar stundtals så att alltför få vill ta ansvar. Man skyller på varandra. Det krävs en uppryckning här. Om människor som döms ska ha en chans att rehabiliteras, måste samarbetet mellan de olika instanserna vara bättre.

Det är det fackliga och politiska engagemanget som tar det mesta av Markus fritid i anspråk. Han är ledamot i Faluns kommun-

fullmäktige, han är även ledamot i arbetskommunen i Falun. Han är också ledamot i styrelsen i Faluns nämndemannaförening.

- Fritid? Ja, jag fiskar en del, säger han. Intresset har jag haft sedan mycket tidigt, min äldsta bror fick mig att börja.

Annars är det familjen som tar Markus all tid. Han är gift med Malin, har tre egna barn och två bonusbarn. Familjen bor centralt i Falun, hans exfru bor i samma hyresfastighet, vilket innebär stora fördelar nu när barnen växer upp.

- För mig som förtroendevald vill jag vara med och forma ett gott samhälle, säger han. Att medverka till att kunna lämna över ett land som är minst lika bra som det Sverige som jag växte upp i. Inom förbundsstyrelsen ska jag försöka verka för att NRF blir mer profilerat i mer allmänna samhällsfrågor, det intresserar mig.

### Remisser

Nämndemännens Riksförbund har svarat på utredningen om, **”En mer öppen Domarutbildning”**.

I den föreslås bl.a att lämpliga jurister utan notariutbildning ska kunna anställas som fiskaler i över-

rätt.

Kvalificerade jurister, som ej är domarutbildade, exempelvis advokater eller affärsjurister ska därmed kunna bli domare. NRF skriver att förslaget kommer tveklöst att underlätta och

effektivisera domarutbildningen.

En effekt av förslaget är att konkurrensen om duktiga medarbetare ökar. NRF skriver också att det är stora fördelar om rekryteringsunderlaget breddas.

Andra kunskaper än de mer traditionella kommer därmed att få större vikt, vilket ställer högre krav på varje domstol då det gäller utbildning.

## Kalendarium

kommande program

inom föreningarna

### Malmö

Besök från polismyndigheten  
Polismästare Stefan Sinteus  
Ungdomskriminaliteten, narkotikabeslag och människosmuggling  
13 november 2007  
Plats: Tingsrätten samling nämndemannarummet  
Klockan 18.00  
Anmälan senast 6 november  
Telefon: 040- 469606

Traditionsenlig julglögg  
6 december 2007  
Plats: Nämndemannarum.  
Klockan 18.00  
Anmälan senast 30 november  
Telefon: 040 469409

### Svea Hovrätts, Kammarrättens och tingsrättens nämndemannaföreningar i Stockholm.

Mitt barn är en knarkare – föräldrar som inte visste (FMN)  
Onsdag den 31/10 kl. 17.30–19.00 i Stora rummet, Wrangelska palatset, Riddarholmen Anm. per tel. 08-661 19 71 senast den 29/10. Prof. Sven-Åke Christiansson: Barn som far illa. Lördag 10/11 kl. 10.00–12.30 i Stora rummet. Anmälan senast 7/11, tel 018-346148.

### Ludvika

Studiebesök  
Det nya fängelset i Sala, utbildning tillsammans med Borlänge och Falun.

## NRF:s nya styrelse i arbete:

# Intensiva diskussioner i många olika frågor



Leif Magnusson, Erling Roth och Ingela Ohldin.



Hans Båging och Lars-Magnus Björkquist

Den nya förbundsstyrelsen möttes i Stockholm i slutet av augusti för sitt första helgmöte. Förbundsstyrelsen brukar ses fyra gånger per år och det under en helg. Som vanligt var förbundsstyrelsens agenda fullspäckad och som vanligt var diskussionerna många och intensiva i de olika frågorna.

En central fråga denna helg utgjorde den marknadsundersökning som Mohlin Mar-

kandsinformation genomfört och som presenteras i detta nummer av Nämndemannen. Elin Mohlin redogjorde för undersökningen på ett mycket kunnigt och intresseväckande vis. Grupparbeten vidtog med anledning av enkätundersökningen där undersökningen penetrerades på olika vis.

Ekonomi inom förbundet är alltid en fråga som bevakas inom FS med viss skärpa. FS

## Resumé: En kritisk och vital NRF-kongress i Eskilstuna 2007

# Kort facit och analytisk betraktelse

- Valberedningens flera månaders långa arbete och förslag rådbråkades intensivt av kongressen.

- Ett tidigare nomineringsbrev kunde ej bevisas ha sänts eller redovisats som mottaget.

- Ordförandevallet blev dramatiskt.

- Avsägelse från en nominerad till styrelsen.

- I övrigt valdes dock 7 av 9 nominerade in i styrelsen samt 1 av 4 ersättare.

- Endast ett av valberedningen icke-nominerat namn tillfördes styrelsen.

- Nominerade ersättare blev ordinarie och tvärtom – kongressen valde att ge ut-

tryck för sin åsikt.

- Kassören var enda ledamoten i styrelsen som valts med acklamation på kongress efter kongress!

- Valberedningen följde inte beslut från förra kongressen om att skicka ut alla nominerade namn till föreningarna.

- Endast valberedningens förslag på ordförande tillkännagavs – övriga nominerade ordförandekandidater omnämndes inte i tidningen efter redaktionsrådets beslut.

- Kongressen föreföll välja först efter geografisk fördelning, sedan efter ålder.

- Dramatisk höjning av

föreningsavgiften från och med år 2009 med 40 procent (från 125 till 175 kr/medlem) – vad får föreningarna för pengarna? Ett fortlevande NRF, men attraktioner behövs. Vilka är de?

- Av 85 föreningar 2002 kvarstod 2006 70 föreningar som medlemmar i NRF – kommer den höjda föreningsavgiften att minska avslutningen ytterligare? Vad kommer omstruktureringen av domstolsväsendet i Sverige att medföra för nämndemannaföreningarna?

- Viss Stockholmsdominans motarbetades av vissa ombud? Men ordföranden



Organ för  
Nämndemännens  
Riksförbund  
Box 8140, 104 20 Stockholm.  
Besöksadress:  
Fleminggatan 14  
Postgiro 4364000-2  
Telefon: 08 - 651 55 13  
Telefax: 08 - 651 06 94

Ansvarig utgivare:  
Lars Lassinantti  
tel 0920-62485  
Årgång 30  
Nämndemannen 4 /2007  
Nr 123 efter starten  
ISSN 03448-4351

Redaktör: Staffan Ringskog  
Redaktionssekreterare  
Mildred Burén  
Helsingborgsvägen 44  
262 72 Ängelholm  
Layout: Staffan Ringskog  
Telefon: 0431-168 00

Om inget annat anges är flertalet  
artiklar i tidningen skrivna  
av Nämndemannens redaktör  
Tryck: VTT-grafiska, Vimmerby

Prenumeration 140 kronor  
(4 nummer per år)

Nästa utgåva av tidningen  
Nämndemannen:

19 december (18 november)  
(Senaste manusdag  
inom parentes)

Insändare till tidningen  
kan bäst skickas direkt till  
redaktionens adress.  
e-post till tidningen:  
mb@bureko.se

Lösnummer 40 kronor  
Ansvarig NRF:s kansli:  
Catarina Ingvarsson  
tel 08-6515513

adress NRF:s hemsida:  
www.nrf.cc

ANGÅENDE  
ADRESSÄNDRING  
ELLER PRENUMERATION:  
email:  
riksförbundet.nrf@telia.com  
Telefon: 08-651 55 13  
Telefax: 08-651 06 94  
Adress: NRF, Box 8140,  
104 20 Stockholm



Elin Mohlin och Ingela Ohldin.



Förbundsstyrelsen runt konferensbordet.



Catarina Ingvarsson och Lars Lassinantti.

kunde konstatera att man även fortsättningsvis håller sig till en stram budget. Regionombuden diskuterades under FS-mötet Svar på remisser presenterades. Lars- Magnus Björkquist hade utformat svaren.

Kongressen 2007 diskuterades där en utvärdering presenterades. Birgitta Breile informerade om reseverksamheten.

Nästa resa som NRF är med och arrangerar

går till Alsace och Strasbourg, vilket går att läsa mer om på sista sidan i detta nummer. Britt Winberg redogjorde för utbildningsverksamheten.

Ingela Ohldin berättade om den genomgång av innehållet på hemsidan, som hon fått i uppdrag att göra. Leif Magnusson tog också upp frågan om avgifter och kommer att presentera ett skriftligt förslag i ärendet.

kommer fortfarande från norr.

- Fyra slutna omröstningar: för val av ordförande, ordinarie styrelse, ersättare, valberedning. Endast kassör och revisorer valdes med acklamation.

- Slutresultat för styrelsen: 7 kvinnor och 4 män (+4 män som ersättare!) = 7 - 8. Inga mansgrisar här inte!

- Två föredrag - ett om säkerhetsfrågor från domstolsverket - men räknades nämndemännen in, fanns de med? Det andra från ECPAT - i tiden. Lagom, väl avvägt.

- Tre kongressdagar i Borlänge 2003, och endast två i Eskilstuna 2007 sparade

mycket pengar - och fungerade.

- Onominerad revisor omvaldes, före ordföranden avstod och avböjde inval i valberedningen.

- Valberedningen förnyades helt - även Stockholm blev denna gång representerat.

- Är kongressen värd sitt pris? Cirka 400 000 kr vart fjärde år för cirka 85 personer - vilket är ganska precis en procent av landets 8 500 nämndemän, varav dock endast cirka hälften är medlemmar, alltså är representationen cirka två procent. (Om riksdagen skulle representeras av en procent av be-

folkningen skulle antalet riksdagsledamöter uppgå till över 90 000.)

- Om antalet nämndemannaföreningar sjunker till följd av sammanläggningar kommer antalet ombud att minska något och därmed kostnaderna.

- Vilken ort erbjuder den lägsta konferenskostnaden till nästa kongress 2011, såväl geografiskt som ifråga om kost och logi?

Stockholm med kranskommuner?

Vid luppen:  
Leif Magnusson

Returex skickas till  
NRF  
Box 8140  
104 20 Stockholm

**Kom ihåg!**  
**Gör adressändring till**  
**NRF, Box 8140, 104 20 Stockholm**  
**E-post: riksförbundet.nrf@telia.com (så missar du inte kommande utgåvor av tidningen).**

***Följ med på 2008 års nämndemannaresa till***

# ***Alsace och Strasbourg***

***Besök i Schwarzwald, vinkultur i Alsace, EU-parlamentet, Europadomstolen. Avresa 9/3 och 21/4. 4 dagar flyg/buss***

Alsace – smaka på ordet och du förnimmer en känsla av sagolika korsvirkesbyar i gröna dalar, där vinstockarna klättrar uppför sluttningarna!

Med sin blandning av fransk och tysk kultur förenar Alsace det bästa av två världar! Under vår vistelse bor vi tre nätter i pittoreska Colmar, där man möts av blomsterprydda balkonger, kullerstenslagda gator och mysiga vinstugor – allt detta som är så typiskt för Alsace!



*EU-parlamentet.*

På ditvägen gör vi ett mycket intressant besök i det tyska urmuséet i Furtwangen och resan går genom det sagolikt vackra

Schwarzwald. Från Colmar gör vi spännande utflykter till det bergiga Vogeserna och vackra Route du Vin. Resan krönes med en dag i

Strasbourg med besök i Europadomstolen och Europaparlamentet, där parlamentarikerna Christoffer Fjellner och Gunnar Hökmark ledsagar och informerar oss! Vi får också en föredragning om JURI-utskottet för rättsliga frågor och om Europadomstolen för mänskliga rättigheter.

Välkommen med på Nämndemännens Riksförbunds spännande resa till Frankrike, Alsace och Strasbourg!

## ***RESFAKTA:***

Avresa: 9/3 och 21/4, 2008  
Avreseorter: Köpenhamn/Kastrup, Stockholm/Arlanda, Göteborg/Landvetter.

Resans pris: 7790 kr per person  
Flygskatter: 500 kr per person  
Tillägg: + 200 kr från Landvetter, + 400 kr från Arlanda  
Anmälningavgift: 1000 kr per person, avdrages på slutfakturan.

**OBS! ANMÄLAN ÄR GILTIG FÖRST NÄR AVGIFT ERLAGTS!**

Frivilligt avbeställningsskydd:  
Global, avbeställningsskydd  
Frivillig reseförsäkring: Global,

reseförsäkring

I resans pris ingår: Reguljärflyg Kastrup/Arlanda/Landvetter – Stuttgart t.o.r i ekonomiklass. Resa i modern helturistbuss enligt programmet. Entré på tyska klockmuseet i Furtwangen. Tre nätter på medelklasshotell i Colmar med frukostar och middagar.

Guidad stadspromenad i Colmar. Bergstur i Vogeserna. Dagtur på Route du Vin med vinprovning. Visning av europaparlamentet i Strasbourg av Christoffer Fjellner och föreläsning av Gunnar Hökmark. Föredragning om JURI(utskottet för rättsliga frå-

gor). Föreläsning av svensk jurist om verksamheten vid Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Lunch i Strasbourg.

Svensk reseledares tjänster under hela resan(Stephan Breyer). Assisterande tjänster av NRF:s representant Birgitta Breile. Alla vägskatter och EU-moms.

**Boka resan hos: Breyer Touring AB  
Box 1092, 745 28 Enköping  
Tel 0171-37210, Fax 0171-37216  
info @ breyertouring.se**

***ABSOLUT SISTA ANMÄLNINGSDAG: 15/11 2007!!! Principen först till kvarn...gäller!***

**Deltagare på resan ska tillhöra nämndemannaförening ansluten till NRF.**